Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar
Irodalomtudományi (Néprajztudományi) Doktori Iskola
Magyar és Összehasonlító Folklorisztika Doktori Program

PhD disszertáció tézisei

Smid Mária Bernadett

Szóbeliség és írásbeliség az aranykori spanyol románcok példáján

Budapest, 2010.

Irodalomtudományi (Néprajztudományi) Doktori Iskola
A Doktori Iskola vezetője: Dr. Kulcsár Szabó Ernő, DSc.
Magyar és Összehasonlító Folklorisztika Doktori Program
A Program vezetője: Dr. Verebélyi Kincső, DSc.

A bizottság tagjai:
A bizottság elnöke: Dr. Voigt Vilmos, DSc., egyetemi tanár
Hivatalosan felkért bírálók: Dr. Dornbach Mária, CSc. (külső bíráló)
Dr. Vasas László, PhD.
A bizottság tagjai: Dr. Kríza Ildikó, CSc.
Póttagok:
Dr. Bárth Dániel, PhD.
Dr. Balázs Géza, CSc.
A bizottság titkára: Dr. Vincze Kata Zsófia, PhD.
Témavezető: Dr. Verebélyi Kincső, DSc.

Szóbeliség és írásbeliség
az aranykori spanyol románcok példáján

1. A dolgozat témája, a kiválasztott szöveganyag

Dolgozatomban az írásbeliség és a szóbeliség kölcsönhatását, együttélését kívánom megragadni az aranykori (XVI–XVII. századi) Spanyolország románcanyagán keresztül. Ennek a két közegnek, formának sajátosságait szövegvizsgálat segítségével mutatom be.

A románcok hagyományozódási folyamatát, létezési módjait és a szövegek kapcsolatát tehát nem a szaktudományos folklorisztika bevett módszereivel gyűjtött szöveganyagon igyekszem megvizsgálni, hanem egy jól körülhatárolható, koherens és – az „újfajta" írásbeliségnek megfelelően – sajátos jelleggel rendelkező szövegegyüttes alapján, a legkorábbi spanyol nyelven összegyűjtött, egybeszerkesztett és kiadott románcantológiák segítségével. Az anyag jellegéből adódóan kézenfekvőnek látszódhat egy pontos szövegszociológiai olvasat, hiszen az Aranykorban megjelenő új médium, a nyomtatás újfajta textológiai problematikát jelent. Ám érdeklődésem középpontjában elsősorban nem szöveggenetikai kérdések állnak. Az Aranykorban megjelent szövegek kapcsolathálójának áttekintése segítségével egyúttal a hagyományozódás, korlátozott mértékben a szöveghasználat, a technika szövegszervező-alakító kényszere, az aranykori műfajkoncepció, illetve annak változása, vagy egyes esetekben akár a genezis, de még inkább a variálódás és egyediség, végső soron az intertextualitás és a szövegszerveződés korabeli módozatai bizonyulnak fontosnak számomra.

Elemzett szövegeim közé kizárólag spanyol nyelvű, a XVI–XVII. században nyomtatásban megjelent vagy feljegyzett románcokat vontam be. Munkámban az aranykori spanyol románcokat vizsgálom az írásbeliség és – a forrásadottságokból adódó lehetőségekhez mérten – a szóbeliség kettős fókuszán keresztül. Mivel csupán írott szövegekkel tudtam dolgozni, a kettős kérdésfeltevés maga után von néhány tisztázandó problémát.

A spanyol szövegek hozzáférhetősége kiváló, kutatók hellyel-közzel 500 különböző spanyol románctípust tartanak számon. A korszak kiválasztásában azt a tényt tartottam irányadónak, hogy a XVII. századra már kialakulnak a románctípusok, beleértve az új románcok tematikai mezejét és szerkesztési elveit is, és ettől kezdve csak elvétve jelennek meg új románcok. Ezután mind a románcok teljes társadalmi elfogadottsága, mind az „alkotói lendület" jelentős mértékben alábbhagy, tehát az románcok legjobban adatolt korszakát választottam kutatásom időszakául.

2. Elméleti keretek

A szóbeliség-írásbeliség problematika bemutatása, értelmezése során „többféle irányba mutató" szakirodalom, iskola is segítségemre volt, egyrészt a spanyol szövegkutatási hagyomány, másrészt egy általánosabb, nemzetközi folklorisztikai és narratológiai megközelítés.

A Ramón Menéndez Pidal által megteremtett, nagy filológiai precizitással, aprólékossággal és módszertani következetességgel jellemezhető folklorisztikai kutatás a szöveggenezis kérdésében meglehetősen középkor-központú volt. A XX. század elején a modern szóbeliségből gyűjtött

románcok történeti hitelessége ámulatba ejtette a Menéndez Pidal–Goyri tudósházaspárt, és a módszeres kutatás kezdeti fázisában a szóbeliség időtálló erejét, és ennek folyományaként tulajdonképpen magát az emberi emlékezetet, kiváltképp az alsó néprétegek hagyományőrző szerepét emelték ki. Ez a fajta megközelítés és elméleti hozadékai bizonyos témák esetében valóban kielégítő. Ugyanakkor nem vonatkoztatható a teljes műfajra a maga történetiségében, és nem ad magyarázatot minden egyes románc-alcsoport életére, hagyományozási módjára vonatkozólag. Eligazítást tehát a régi románcok bizonyos darabjait illetően ad, olyan témák esetében, amelyek egy nagyobb énekből, szövegciklusból szakadtak le.

Dolgozatom anyagának bemutatása és értelmezése során abból a megállapításból indultam ki, hogy bizonyos körülmények között az írott szövegek is „nyitottak" és nem zártak, a variánsok olykor apró, máskor nagymértékű eltérései és állandó, dinamikus élete nemcsak a szóbeliségben, hanem az írásbeliségben is messzemenően érvényes lehet, és vizsgálat tárgyává válhat.

A hagyományozódás szempontjából a hangsúlyt a szövegek írott változataira, és az ezek mögött álló alakító (szerkesztői, szerzői) munkára helyezem. Az „új románcok" fogalma a régi (anonimnak vagy középkorinak nevezett) románcok feléledt divatjának jelzésére szolgál, arra utal, hogy a XVI. század utolsó két évtizedében népszerű költők is írtak románcokat. Ezt a gyakorlatot a szövegalakítási tendencia és nem az alkotók egyéni pályája szempontjából, tehát elsősorban ezúttal nem a szerzői filológiai értelemben tartom figyelemre érdemesnek. Ennek folyományaképpen a hagyományozódás különböző terei adják a keretet anyagom számára, ezért nem választom szét mereven a románcok alműfajait.

Az Umberto Eco adta nyitottság-definíciók közül vizsgált szöveganyagomra a fizikailag rögzített, mégis nyitott művekre vonatkozó kitételt találom érvényesnek, bizonyos megszorításokkal pedig egy másik ecoi alkategóriát is: a műalkotás immanens nyitottságát a lehetséges olvasatok felé. Utóbbit egyrészt olyankor, amikor az olvasatokat például egy antológia szerkesztési elve (leginkább a jelentés mezejét formáló, azonos intenciójú szövegek egymás mellé helyezése) teszi egyértelművé, nem pedig maga a műértő interpretáció. Másrészt a szerkesztői intenciók megjelenése esetében, a szöveg végén.

Célom annak a létezési módnak, a maga korában újfajta variációs rendszernek a megragadása, amelyben a románc terjedt. Kiemelkedően fontosnak tartom a mű formáját meghatározó, alakító – kimondott és kimondatlan – poétikai, illetve szerkesztői elvek nyomon követését. Ezért jelennek meg a dolgozatban a korabeli poétikák és szótárak románcértelmezései, valamint az aranykori antológiák ezirányú strukturális (értsd: a szerkesztettség mikéntjéből levonható elvi) tanulságai. A poétikák, a mikroszintű, azaz műfajdefiníciók mellett utóbbiak egy valamiképpen homogenizált, vagy annak feltűntetett, koherens mű konstruálása felé is mutatnak, kiolvasható belőlük egy felsőbb szerkesztői konstrukciós szándék. Megközelítésem tehát inkább a műélvezési viszony struktúrájának egy részét igyekszik bemutatni. Csak egy részét, mivel magától értetődő, hogy a románcok életének ez a létmód csak az egyik oldala, a másik, a szóbeliség, a „mű megnyitásának" másik módja, a korabeli befogadói szempont, a művek szóbeli „újraalkotása" nem tárulhat fel teljes egészében, és az erre irányuló kísérleteim inkább csupán jelzés értékűek.

3. A dolgozat felépítése

Dolgozatom a spanyol románcok kutatástörténetének szentelt fejezettel kezdődik, amelyben a források hozzáférhetősége mellett bemutatásra kerül a kiadástörténet, a vonatkozó bibliográfia, a ponyvanyomtatványok hagyományos rendszerezése, a szóbeliség–írásbeliség mint kutatási probléma, a szövegek azonosítása, a szerzőség kérdése. Ezek mindegyikét különösen fontosnak tartom témám szempontjából.

Az aranykori románcok vizsgálata előtt igyekszem a műfajt az aranykori értelmezések, a korabeli poétikák, kézikönyvek tükrében röviden definiálni, hogy világossá váljon a kortárs elvárási rendszer, és ehhez képest lehessen értelmezni a bemutatott anyagot, ezután pedig a románc későközépkori, a dolgozat szempontjából műfaji előtörténetként értelmezhető forrásai, feljegyzései kerülnek bemutatásra. Így tulajdonképpen a kéziratban fellelhető, szétszórt és esetleges szövegek is helyet kapnak a disszertációban, előkészítvén az írásbeliség–szóbeliség tárgyalását. Az írásbeliség sajátos státuszát formálták az első, románcokat is tartalmazó, nyomtatásban megjelent daloskönyvek, ezért véltem érdemesnek ezeket történeti sorrendben és nagyobb részletességgel bemutatni, különös tekintettel a szerkesztői bevezetők, a kiadói szándék, vagyis a szövegek „hagyományozása" explicit igényének felvázolása céljából. A szövegalakító tendenciá(ka)t két szinten kívánom bemutatni és értelmezni: a kötetek makro-, illetve a szövegek mikroszintjén, az utóbbi esetben lehetőség szerint összehasonító filológiai szempontból is.

A *Cancionero general*, az *El libro de los cincuenta romances* (*Az ötven románc könyve*) stb. méltatása után a dolgozat részletesen kitér a *Cancionero de romances* című, első ízben 1547 körül megjelent antológiára, amelynek kapcsán a szövegátvétel, szöveghagyomány és annak lehetséges terjedésének kérdésköre válik elsődlegessé.

Ilyen értelemben, tehát egy egybeszerkesztett szöveganyagból kiindulva kapcsolódik össze a ponyvanyomtatványok, a szóbeliség, valamint az antológiák szöveghagyománya. Martín Nucio *Cancionero de romances*ének szövegei praktikus okok miatt a kompilátor eredeti beosztását követve, annak sorrendjében tárgyalom a dolgozatban.

Külön fejezet szól a szerzőség, anonimitás és szerzőtlenség témaköréről. Az írásbeliség történeti dimenzióját a közreadói- és szövegalkotói szándék nyomon követésével igyekszem elmélyíteni.

Az írásbeliség és szóbeliség dichotómiájának egy másik aspektusát a ponyvanyomtatványok és a köréjük szerveződött hivatásos terjesztő-réteg segítségével mutatom be. A szóbeliség nyomait a ponyvanyomtatványok nyelvezete mellett Cervantes *Don Quijoté*jának vonatkozó passzusain ismertetem, noha tudom, hogy ez a fejezet nem képes kielégítően bemutatni a szövegek szóbeli életmódját, az előadói és a befogadói oldal korabeli működését.

Mivel dolgozatomban a szóbeliség és írásbeliség kapcsolatát igyekszem megragadni, a narratív szegmensek közül azok érdekelnek, melyek a két forma szempontjából a legbeszédesebbek. A forrásadottságokból fakadó nehézségek, a többféle „szöveglétmód" miatt igyekszem figyelemmel lenni az *intertextualitás* módozataira, ebből az altémából kiindulva pedig az *incipit* mint diskurzív-narratív szövegkezdő szegmens fogalmát vizsgálom konkrét aranykori példák segítségével. E fejezetben arra keresem a választ, hogy miként értelmezhető a nyitottság fogalma az *incipit* szintjén,

létezik-e valamilyen állandó, nyomon követhető vonás a románckezdetekben, illetve milyen szövegkezdetet részesített előnyben a Nucio-féle antológia.

Felfogásom szerint az *incipit* kategóriája – kiegészítve egyéb, a szövegszervezés szempontjából olyan fontos vonásokkal, mint beszélő, megszólított, referált szereplő vagy cselekvő, illetve az *incipit* párja, az *explicit* – számos irányban továbbgondolható, és akár egy majdani műfajközi vizsgálat alapját is megteremtheti. E szerteágazó problematikának jelen dolgozatban azonban csak kereteit tudom felvázolni.

4. Eredmények

Csupán a XIX. században vált uralkodóvá az a nézet, amely elsősorban metrikai alapon definiálja a románcokat. Az aranykori románcantológiák szerkesztői azonban sokszor hajlanak egy adott metrika általánosítása felé. A románcszerzők mindennek értelmében egyrészt úgy tartották, hogy a románc konvencionálisan alkalmas egy mások számára is fontos történet elbeszélésére, tehát egyfajta elfogadott és bevett és mindemelett rugalmas formai keret, melynek metruma idomul leginkább a spanyol nyelv természetes ritmusához. Másrészt, a románc értelmezhető egy hatékony beszédmódként, melynek közönsége a XV. század végétől kezdve szélesedni kezdett, és egészen a XVII. századig népszerű volt. A XIX. századi kritika számára azonban egyetlen aranykori gyűjtemény volt a műfaji kánon alapja: Martín Nucio románckiadványa. Szinte teljes mértékben figyelmen kívül hagyták a ponyvaanyagon megjelenő románcokat. Az igazságnak csupán egy eleme, hogy Nucio esetében a *Cancionero de romances* kötet anyaga csaknem kizárólagosan nyolcszótagos, mégsem hanyagolható el az a tény, hogy maga Nucio is megemlíti a többi létező metrumot is. A metrikai változatosság mögött egyúttal tematikus eltérések is húzódnak.

A XV. század végén a legkiemelkedőbb a trubadúrrománcok iránti udvari érdeklődés, és ez a daloskönyvek lírai darabjait is végigkísérő szerelmi tematikát viszi tovább. A spanyol románcanyagban nem számolhatunk definitív változatokkal, erre utal a szerzőség feltüntetésének nagy arányú hiánya, a szerkesztői szövegalakító eljárások. A románcok szövegvariánsai inkább a kvázi-stabil alkotások vonását hordozzák. Így, eképpen jelölve jelennek meg a hivatásos művészi alkotásokban, például az aranykori drámákban, komédiákban is.

A korabeli románcantológiák kapcsán fontos kérdés, hogy a szóbeli előadás alapján keletkezett szövegközlés, amire egyes szerkesztők antológiájuk előszavában is hivatkoznak, hozzávetőlegesen mekkora hányadát tette ki a korpusznak? Martin Nucio gyűjteményéből az derül ki, hogy a románcok mintegy 10%-a származhat a szóbeliségből (*Verschriftung*). Mivel azonban nem került elő kéziratos piszkozat vagy egyéb közvetett forrás ezek lejegyzésével kapcsolatban, nem vonható le érdembeli következtetés ezeknek a szövegeknek „eredeti"/orális jellegére, életére, alakítására. Megválaszolatlan egyelőre az a kérdés, hogy a szövegeket hallomás után rögtön, vagy emlékezetből jegyezte le a szerkesztő. Az esetek túlnyomó többségében azonban ponyvai forrással lehet számolni. Ezt a szövegközlés módja is alátámasztja: nem tükrözi a strófikus gondolkodást, inkább a nem strófaelvű nagyformák irányába mutat, és ez a vizuális kép egyúttal azt is közvetíti és alátámasztja,

hogy a szerkesztői gondolkodás a legcsekélyebb mértékben köthető a szóbeliséghez. Ezt pedig a genetikus szövegvizsgálatok is igazolni látszanak.

A közlés szándéka – a bevezetők tanúsága szerint – a történetek közkinccsé, hozzáférhetővé tétele, olvasásra ajánlása. Az elsődleges explicit igény tehát a történetmondás és az elbeszélt anyag memorizálása. Ha ezt mérlegeljük, világossá válik, hogy a románcokat miért száműzték végleg a korabeli daloskönyvekből.

Sepúlveda kötetével kezdődően a XVI. század közepére a kompliátorok-közreadók részéről már kialakul egy jól körvonalazható írásbeli történetmondói attitűd, amely egyszerre lépett fel a hitelesség és a didaktika igényével; és a kiadások meggyőző számát tekintve mindenképpen lelkes befogadó közönségre kellett, hogy találjon.

Másrészről, a kompilátorok oly módon is törekedtek a hitelességre, hogy a románcokat javítgatták, helyreigazították, valamint feltűnő a krónikákra mint forrásokra való hivatkozás gyakorlata. A megjelenés helyei nagyvárosok, néhány év elteltével ugyanaz a kötet az ország egyik nagy „nyomdájából" a másikba vándorolt. Ez a tény a szövegeket tekintve kevés lokális sajátosságra adott lehetőséget.

A következő kérdés a hagyományozódás szempontjából, az, ahogy a nyomtatásban megjelent románcokat miként értelmezhetjük az anonimitás és szerzőség, egyéniség és kollektivitás kategóriái szempontjából. Mivel témámat tekintve a szövegváltozatok a hagyomány megteremtésének korai, de viszonylag jól adatolt fázisát jelentik, indokoltnak tekintem a szerzővel rendelkező XVI. századi románcok méltatását. Az ismert költők fontos szerepet játszottak a románc műfajának életében, népszerűsítésében. A középkori, régi románcokból írt glosszáik a műfaj fontos és korai forráscsoportját alkotják, emellett a töredékességet, mint műfaji jellegzetességet erősítették, valamint hozzájárultak a nyolcszótagos metrika térhódításához.

A változatképződési folyamat kulcskategóriáját az *incipit*, a szövegkezdet jelenti dolgozatomban. Az átírás kérdéséhez másrészt szorosan kapcsolódik a *contrafacta* technika. Az átretorizálás jelentőségét, felhasználhatóságát a Katolikus Királyok korában fedezték fel, majd a XVI. század elején vált igazán népszerűvé a románcok *contrafacta* átirata, lejegyzése. E technika segítségével az átírt románcok legtöbbször az „eredeti" *incipit* alanyát változtatják meg, az „eredeti" állítmányokat ritkán cserélik ki, az *incipit* pedig allegóriává válik, esetenként egy szerelmi panasz kezdetét adja az alany fiktív elhelyezésével (pl. „*Yo me estaba en pensamiento*"). Dolgozatomban erre a jelenségre konkrét szövegpéldákat hozok.

Az első sorok, az *incipit*ek felidézésének, valamint a különböző művek részleteinek újrarendezése, új alkotásba szerkesztésének gyakorlata vezet el Cervantes *Don Quijoté*jához, és a benne található románcok áttekintéséhez. Már a regény kezdősora a románcok témáját idézi, az *incipit* fontos része, megtalálható benne a lokalizáció és az emlékezés témája, egyúttal a szövegfelidézés gyakorlatára utal. Cervantes ezúton is egy műfaji és alkotói kánon felett ironizál. A kezdés itt már eleve demisztifikálja az elvárt, ideális heroikus tettek mezejét. A *Don Quijoté*ban és egyéb, aranykori szépirodalmi forrásokban talált, szóbeliségre és írásbeliségre vonatkozó, románcokkal kapcsolatos adatokat a hangos olvasás ténye, valamint a ponyvanyomtatványokon közölt románcok *incipit*jei egészítik ki. E forráscsoport segítségével az *incipit* két részre tudtam tagolni: *metanarratív incipit*re, amely a kezdődő szövegről szóló jelzés, egyfajta bevezetés, valamint a

szöveghez szervesen tartozó *incipit* előkészítése. Az aranykori *metanarratív incipit*ekben gyakran fordul elő utalás a szóbeliségre (pl. „Romance que dice…"), emellett az irodalmi, írásbeli címadás gyakorlata felé mutat, főként a ponyvaanyagban.

A *Cancionero de Romances* antológia bizonyos románcszövegeinek incipitvizsgálata alkotja a dolgozat utolsó részét. Ennek tanulsága szerint megállapítható, hogy a narrációt tekintve a román*cincipit*nek nem kell feltétlenül az elsőnek lennie az elbeszélt események közül, tehát az elbeszélés időrendjében. Egyáltalán nem kell eseménynek lennie, ha pedig esemény, előfordulhat, hogy megbontja a történet kronológiai-logikai rendjét, és az elbeszélt történet végét tartalmazza. Ez az eljárás azonban a folklórba is bekerült szövegektől némiképp idegen.

Maga az *incipit* és a szöveg többi részének kapcsolatát illetőleg elmondható, hogy a történet az esetek többségében az *incipit* nélkül is megérthető. Ennek ellenére előre jelezheti a bekövetkezendő események jellegét, kimenetelét. Ennél fogva a narratívum viszonylag önálló része, és feltehetőleg e kettő között nem önkényes (nem motiválatlan) viszony áll fenn. Ennek ellenére a románc teljes szövegének hossza nem befolyásolja az *incipit* hosszát. Mivel az *incipit* a teljes szöveg viszonylatában nyer értelmet, nem szintaktikai, hanem narratív szabályok határozzák meg: esetenként egy kezdőmondat egyik része az *incipit*hez tartozik, a második fele pedig a románc cselekményének szerves része. Máskor terjedelme akár több mondatnyi. Az *incipit*ben használt igeidők változása szintén nem a kezdőszegmens végét jelzi. Ami az *incipit* terjedelmét illeti, egy sortól akár tíznél több sorig is tarthat. Ez a szövegrész az aranykori románok esetében – az explicittel ellentétben – különösen alkalmas a bővítésre. Az *incipit*ek változását és állandó részeit egy adott témán belüli variálódás mentén is figyelemmel kísértem. Így nyer értelmet a lokalizáció és a temporalitás fogalma.

Az *incipit*ben megjelenő tér és idő kérdése továbbgondolandó lenne, a szereplők és a leírás állandó elemei szintén messzire mutatnak. Az *incipit* kategóriája egyúttal megteremtette a különböző románcszövegek együttes vizsgálatának lehetőségét, és lehet a műfajok közötti, legfőképpen a románc és mese, románc és eposz, illetve a románc és a *canción*, *villancico* (dal) majdani összevetésének kiindulópontja is.

TARTALOMJEGYZÉK

NYILATKOZAT
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS
1. BEVEZETÉS, PROBLÉMAFELVETÉS
1.1. A dolgozat témája, a kiválasztott szöveganyag
1. 2. A szövegvizsgálatra kiválasztott korszak. Rövid történeti áttekintés
1. 3. A dolgozat elméletei keretei
1.4. A nyitott mű fogalma. A dolgozat felépítése
2. AZ ARANYKORI SPANYOL ROMÁNCOK KUTATÁSTÖRTÉNETE
2.1. A korabeli források hozzáférhetősége. Előzetes megjegyzések
2.2. Kiadástörténet, bibliográfiai munkálatok
2.3. A ponyvanyomtatványok rendszerezése, értelmezése
2. 4. A spanyol írásbeliség–szóbeliség problematika története vázlatokban
2.5. A szövegek azonosítása, a szerzőség kérdése
3. AZ ARANYKORI SPANYOL ROMÁNC
3.1. Előzetes megjegyzések
3.2. A románc az aranykori definíciók tükrében
3.3. Az utókor felfogása a szótagszámról
4. A ROMÁNCOK NÉPSZERŰSÉGÉNEK ELŐTÖRTÉNETE (A XV. SZÁZAD)
4.1. Szórványos adatok – az első feljegyzett románcok jellege
4.2. Az első, románcokat is tartalmazó daloskönyvek
5. ÍRÁSBELISÉG: SZÖVEGKIADÁSI GYAKORLAT, GYŰJTEMÉNY-TÖRTÉNET. AZ ELSŐ ROMANCERÓK
5.1. A szöveghagyományozódás a XVI. században
5.2. Az írott hagyomány megújulása
5.3. A kéziratos hagyományozódás
5.4. Hernando del Castillo
5.5. *Az ötven románc könyve*
5.6. Martín Nucio, a minta-kompilátor
5.6.1. Materia de Francia – A francia tárgyú románcok
5.6.2. Románcok Spanyolország történetéről
5.6.3. Materia de Troya – A trójai háborúról szóló románcok
5.6.4. Szerelmi témájú románcok
5.7. Esteban G. de Nájera antológiája

5.8. További XVI. századi gyűjteményes kötetek
5.9. A *Flor de varios y nuevos romances*
5.10. A szövegek világa: kiadás és változás
6. ÍRÁSBELISÉG: SZERZŐSÉG ÉS ANONIMITÁS
7. ÍRÁSBELISÉG: ÚJÍTÁS, VARIABILITÁS
7. ROMÁNCOK A XVI–XVII. SZÁZADI NYOMTATVÁNYOKBAN
8. A SZÖVEGEK VILÁGA
8.1. A szövegek világa – az olvasó világa
8.2. A dinamikus írásbeliség, a textuális koherencia
9. A SZÖVEGEK ÉLETE. ADALÉKOK AZ ARANYKORI SZÓBELISÉGRŐL
9.1. Románcok, a szóbeliség és írásbeliség jelei a *Don Quijoté*ban
9.2. Románc és társadalom
9.3. „Mise en abyme" – románc és színház
9.4. „Sic scribendum quomodo sonat?" Az aranykori olvasás
9.5. Az írásbeliség sajátos közvetítői: a vakok szerepe a románcok terjesztésében
9.6. A szóbeliség és írásbeliség. A szóbeliség jelei a nyomtatott szövegben
10. A ROMÁNCOK RENDSZEREZÉSÉRŐL
A történeti románcok problematikája
A *romance fronterizo:* a határrománc
11. AZ ARANYKORI SPANYOL ROMÁNCOK SZÖVEGEINEK INCIPIT-VIZSGÁLATA
11.1. „Hangütés"
11.2. A metanarratív incipit szerepe a folklórszövegekben (vázlat)
11.3. Az incipit mint narratív szegmens
11.4. Az incipit terjedelme
11.5. Egy téma – változó incipitek
11.6. Visszatérő incipitek
12. ÖSSZEGZÉS. TANULSÁGOK
13. MELLÉKLETEK
13.1. Rövidítések jegyzéke
13.2. Mellékletek az antwerpeni *Cancionero de romances* antológiához
13.2.1. Ismert szerzőnek tulajdonított (trubadúr-) románcok összefoglaló táblázata
13.2.3. Kish tipológiája, a narráció típusa a *Cancionero de romances*ben
KÉPMELLÉKLETEK
A KÉPEK JEGYZÉKE
BIBLIOGRÁFIA